

Bydgoszcz, 30 maja 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.23.2018. RK /JDa/AJe

**Pani
Anna Urbańska
Kierownik
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Słowackiego 12
87-700 Aleksandrów Kujawski**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Słowackiego 12, 87-700 Aleksandrów Kujawski (zwanym dalej MOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 8, 11 maja 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- A.J. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 241/2018 z dnia 19 kwietnia 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 7 maja 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Anny Urbańskiej - Kierownika MOPS, p. ██████ – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W Gminie Miejskiej Aleksandrów Kujawski (zwanej dalej Miastem) ww. zadanie realizuje MOPS.

MOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 16 kwietnia 2018 r. przyjętego Uchwałą Nr XL/310/18 Rady Miejskiej Aleksandrowa Kujawskiego. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 17 kwietnia 2018 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 5/2018. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny (§ 5), oraz należące do niego zadania (§ 6 ust.6).

Burmistrz Miasta Aleksandrów Kujawski upoważnieniem nr OA.0052.82.2013 z dnia 31 grudnia 2013 r., upoważnił p. Annę Urbańską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Miasto opracowało i realizuje 3-letni Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 przyjęty Uchwałą Nr XXI/140/16 Rady Miejskiej Aleksandrowa Kujawskiego z dnia 28 czerwca 2016 r.

W opracowanym dokumencie zawarto cele dotyczące: skutecznego wspierania rodzin w przywracaniu im zdolności do pełnienia ich zadań oraz tworzenia warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania.

Program zawiera diagnozę środowiska, która posłużyła do określenia celów szczegółowych, a także dane liczbowe dotyczące sytuacji społecznej i demograficznej środowiska lokalnego. Partnerzy uczestniczący w realizacji programu wykazują zaangażowanie w swoim obszarze działań. Wcześniej opracowano program na lata 2013-2015.

W okresie objętym kontrolą Kierownik MOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sprawozdanie za lata 2016, 2017 zostało przekazane do Rady Miasta w terminie określonym w ustawie.

W okresie objętym kontrolą MOPS zatrudnił jednego asystenta rodziny:

- p. ██████████ - w ramach umowy o pracę od 1 kwietnia 2015 r. do chwili obecnej.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2016 r. 21 rodzin, w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2017 r. 15 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- 2018 r. 14 rodzin (do dnia kontroli), w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny posiadał wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 ust. 1 pkt 2 i 4 ww. ustawy, z wyjątkiem pkt 3 dotyczącego obowiązku alimentacyjnego. Asystent uzupełnił braki o powyższe oświadczenie.

W zakresie czynności asystenta rodziny uwzględniono część zadań, wynikających z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Braki uzupełniono w czasie trwania kontroli.

Dokument uwzględnia również zadanie określone w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Miasto Aleksandrów Kujawski tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent podnosił swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie miasta, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez miasto.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentował swoją pracę poprzez: diagnozę rodziny, plan pracy z rodziną, notatki służbowe, sprawozdanie z pracy z rodziną, dziennik wizyt konsultacyjnych.

Asystent dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny rzadziej, niż co pół roku, co jest niezgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Powyższy błąd wynikał z niewłaściwego przeliczania miesięcy pracy z rodziną.

Częstotliwość wejść w środowisko asystenta była adekwatna do potrzeb rodzin.

Plany pracy nie zawierały terminów realizacji poszczególnych działań, a jedynie przewidywane ich efekty, co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem.*

Asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną, w formie wizyt w środowisku oraz rozmów z rodziną. Wejścia w środowisko były dokumentowane w formie notatki służbowej. Monitoring był prowadzony w zależności od potrzeb rodziny. Obecnie okres prowadzenia monitoringu nie przekracza 4 miesięcy.

Decyzja o zaprzestaniu lub dalszej współpracy jest podejmowana przez asystenta rodziny w konsultacji z pracownikiem socjalnym, na podstawie wyciągniętych wniosków ze współpracy z rodziną. Zakończenie współpracy następuje w wyniku osiągnięcia celów określonych w planie pracy, zmiany miejsca zamieszkania, rezygnacji rodziny ze wsparcia lub braku współpracy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.*

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników socjalnych i asystenta, we współpracy z innymi służbami tj.: szkołą, służbą zdrowia. W zależności od potrzeb i problemów rodziny podejmowane są dalsze stosowne działania.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny.*

W rodzinie objętej pomocą asystenta rodziny, w której wystąpiło zjawisko przemocy, zaangażowane były następujące służby: pracownik socjalny, kurator społeczny, policja, Zespół Interdyscyplinarny. W przypadku zaobserwowania występowania przemocy, niezwłocznie podejmowano działania mające na celu ochronę zdrowia i życia dzieci, w tym założono „Niebieską Kartę”, powiadomiono Sąd Rejonowy w Aleksandrowie Kujawskim, zorganizowano wsparcie psychologiczne dla członków rodziny, prowadzono monitoring interdyscyplinarny.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie miasta Aleksandrów Kujawski nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Natomiast alternatywnie miasto zapewnia 30 dzieciom z rodzin niewydolnych zajęcia w dwóch świetlicach, które funkcjonują w strukturze MOPS. Świetlice spełniają funkcję opiekuńczo-wychowawcze, rozwojowe, edukacyjne oraz profilaktyczno-wspierające. W działania na rzecz dzieci z miasta Aleksandrów Kujawski zaangażowana jest również Miejska Biblioteka, w której odbywają się wspólne akcje np. czytanie książek, konkursy, spotkania okolicznościowe. Ponadto dużym wsparciem dla dzieci, zwłaszcza z rodzin dysfunkcyjnych, jest działalność pedagogiczno-opiekuńcza oraz profilaktyczna, prowadzona przez księży salezjanów.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Miasto Aleksandrów Kujawski zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, prawnego, psychologicznego). Ponadto specjalistycznego wsparcia udziela również Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik MOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie miasta nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym miasto nie ponosiło kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Informację o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej umieszczono na tablicy ogłoszeń Ośrodka oraz na stronie biuletynu informacji publicznej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Miasto współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 123 948,92 zł,
- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 256 583,16 zł,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 68 213,47 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny współpracuje z rodzinami biologicznymi, których dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej, na rzecz ich odzyskania. Uczestniczy również przy tworzeniu planu pracy z rodziną, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej oraz bierze udział w Zespołach ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Miasto sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 3 sierpnia 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 13 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 21 lipca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 24 stycznia 2018 r.

Powyższa analiza wskazuje, na brak przestrzegania w jednym przypadku (a) ustawowych terminów określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz.213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności MOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, MOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik MOPS p. Anna Urbańska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
2. Określać w planie pracy z rodziną terminy realizacji działań, zgodnie z art. 15 ust. 3. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
3. Przestrzegać ustawowych terminów przekazywania sprawozdań określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **1/2018** w dniach 8, 11 maja 2018 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się Dyrektorowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do niego zastrzeżenia.

Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia lub nieuwzględnienia.

W przypadku przyjęcia wystąpienia pokontrolnego bez zastrzeżeń, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.